

22090 - مۇسۇلماننىڭ ئۆز نەپسىنى قانداق تەربىيەلەش كېرەكلىكى توغرىسىدا

سوئال

دىنى جەھەتتە مەلۇم كەمچىللىكلەر بولغان كىشى ئۆزىنى قانداق قىلغاندا ئىسلام تەربىيىسىدە يېتىشتۈرەلەيدۇ؟
بۇ ھەقتە چۈشەنچە بېرىشىڭلارنى سورايمەن.

تەپسىلىي جاۋاب

بارلىق گۈزەل ماختاشلار ئالەملەرنىڭ پەرۋەردىگارى بولغان ئاللاھقا خاستۇر.

ئىنسان ئۆزىنىڭ كەمچىللىكىنى دەسلەپكى تەربىيىنىڭ يېتەرلىك بولمىغانلىقىدىن كۆرۈۋالالايدۇ. ئۆزىدە دىنى يېتەرسىزلىكىنى ھېس قىلغان ھەرقانداق كىشى، ئۆز نەپسىنى تەربىيەلەش ئۈچۈن تېرىشىدۇ. بۇ بىز سىلەرنى يېتەكلەۋاتقان ۋە ئۆز نەپسىمىزنى تەربىيەلەشكە تىرىشىۋاتقان پىرىنسىپتۇر. بۇ پىرىنسىپ ئاللاھ تائالانىڭ مۇۋەپپەقىيەت قىلىشى بىلەن، ئىنسان ئۆز نەپسىنى تەربىيەلەش، ئۆزگەرتىش ۋە تەرەققىي قىلدۇرۇشقا دەۋەت قىلىدۇ. بۇ ھەقتە ئاللاھ تائالا مۇنداق دەيدۇ: ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّىٰ يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ﴾ تەرجىمىسى: «ھەر قانداق بىر قەۋم ئۆزىنىڭ ئەھۋالىنى ئۆزگەرتىشكۈچە (يەنى ئاللاھنىڭ بەرگەن نېمەتلىرىگە تۈزگۈرلۈك قىلىپ گۇناھلارغا چۈممىگىچە) ئاللاھ ئۇلارنىڭ ئەھۋالىنى ئۆزگەرتىمەيدۇ (يەنى ئاللاھ ئۇلارغا بەرگەن نېمەت، خاتىرجەملىك ۋە ئىززەت-تەھۋىرەتنى ئېلىپ تاشلىمايدۇ).» [سۈرە رەئدە 11-ئايەت].

ئاللاھ رازىلىقىنى كۆزلەپ نەپسىنى ئىسلاھ قىلىشقا تىرىشقان كىشىنى، ئاللاھ ئىسلاھ قىلىنىشقا مۇۋەپپەقىيەت قىلىدۇ.

ھەر كىشى ئۆزىگە ئۆزى مەسئۇل بولۇپ، ئاللاھنىڭ ھوزۇرىدا ئۆز مەسئۇلىيىتى دائىرىسىدە ئايرىم-ئايرىم ھالدا سوئال قىلىنىدۇ. بۇ ھەقتە ئاللاھ تائالا مۇنداق دەيدۇ: ﴿وَمَا يَتَّبِعِي لِلرَّحْمَنِ أَنْ يَتَّخِذَ وَدًا. إِنْ كُلٌّ مِنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ إِلَّا آتَى الرَّحْمَنِ عَبْدًا. لَقَدْ أَحْصَاهُمْ وَعَدَّهُمْ عَدًّا. وَكُلُّهُمْ آتِيهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَرْدًا﴾. تەرجىمىسى: «ئاسمانلاردا ۋە زېمىندا ئاللاھقا بەندە بولۇپ بويسۇنمايدىغان ھېچ مەخلۇق يوقتۇر. شەك. شۈبھىسىزكى، ئاللاھ ئۇلارنى تولۇق ئىگەللىدى ۋە سانىنى مۇكەممەل بىلدى. قىيامەت كۈنى ئۇلارنىڭ ھەممىسى ئاللاھنىڭ دەرگاھىغا تەنھا كېلىدۇ.» [سۈرە مەريەم 93-94-95-ئايەتلەر].

ئىنساننىڭ ھەرقانداق ئىشتا ئۆز ئىچىدىن قىزىقىشى بولمىسا، باشقىلارنىڭ بېغىشىلىغان ياخشىلىقلىرىدىن مەنپەئەتلىنەلمەيدۇ. مىسال ئۈچۈن؛ نۇھ ئەلەيھىسسالام بىلەن لۇت ئەلەيھىسسالامنىڭ ئاياللىرىغا قاراپ باقايلى، ئۇ ئىككىسى ئىككى پەيغەمبەرنىڭ خانىداندا، بىرى "ئۇلۇئەزم" (يەنى كەسكىنۋە قاتتىق مەسئۇلىيەتچان) پەيغەمبەردۇر، ئۇلار ئائىلە-تاۋابىئاتلىرى بولۇپمۇ ئاياللىرى ئۈچۈن زور تىرىشچانلىق كۆرسەتتى، شۇنداقتمۇ ئۇ

ئاياللاردا ئۆز ئىچىدىن بولغان ئىنتىلىش ۋە تەربىيەنى قوبۇل قىلىش بولمىغانلىقتىن، مەزكۇر پەيغەمبەرلەرنىڭ ئۆز ئاياللىرىنى تەربىيەلەش يولىدا كۆرسەتكەن تىرىشچانلىقنىڭ پايدىسى بولمىدى. ئۇلارغا: **﴿وَقِيلَ ادْخُلَا النَّارَ مَعَ الدّٰخِلِيْنَ﴾** تەرجىمىسى: (ئۇ ئىككىسىگە) **«دوزاخقا كىرگۈچىلەر بىلەن بىللە كىرىڭلار»** دېيىلدى [سۈرە تەھرىم 10-ئايەتنىڭ بىرىقىسى].

ئەمما پىرئەۋىننىڭ ئايالىغا قارايدىغان بولساق، ئۇ ئايالدىن ئىلاھلىق دەۋاسى قىلغان ئەڭ چوڭ جىنايەتچى بەد-بەختنىڭ خانىدانىدىن بولسىمۇ، ئۇنىڭ ئۆزىدە ھەقىقەتكە بولغان ئىنتىلىش بولغاچقا، ئاللاھ تائالا ئۇنى قۇرئان كەرىمدە تىلغا ئېلىپ، ئۆزلىكىدىن ئىمان ئېيتقان كىشىلەرگە ئۈلگە قىلىپ بايان قىلدى.

مۇسۇلمان ئۆز نەپسىنى ساغلام ئېتىقاد ۋە ئۇنىڭدا مۇستەھكەم تۇرۇشى ئۈچۈن، ياردەمچە بولىدىغان ۋەسىلىلەردىن بىر نەچچىنى تۆۋەندە بايان قىلىمىز:

- 1- ئىبادەتنى ئاللاھقا خالىس قىلىش، ئاللاھ بېكىتكەن پەرز ئەمەللەرنى تولۇق ئادا قىلىش بىلەن بىرگە، قەلبىنى ئاللاھنىڭ غەيىرىگە باغلىنىپ قىلىشتىن پاكىزلاش لازىم.
- 2- قۇرئان كەرىمنى كۆپ تىلاۋەت قىلىش، ئۇنىڭ مەنىلىرىنى ئويلىنىش ۋە ئۇنىڭدىكى سىر ھېكمەتلەر توغرىسىدا تەپەككۈر قىلىش كېرەك.
- 3- قەلبىنى پاكىزلاشتا تۈرتكىلىك رول ئوينايدىغان، مەنئىي كېسەللەرگە شىپا بولىدىغان، مەنپەئەتلىك ئەسەرلەردىن پايدىلىنىش، ئىلگىرىكى سەلەپ ئالىملىرىنىڭ تەرجىمىھالىلىرىنى ئوقۇپ چىقىش، ئۇلارنىڭ گۈزەل ئەخلاقلىرىنى ئۆزىگە ئۆزلەشتۈرۈش لازىم.
- 4- تەربىيە تۈسى ئالغان پروگراممىلارغا ئاكتىپ قاتنىشىش، تۈرلۈك لېكسىيە، ۋەز-نەسەھەت ۋە دەرسلەرگە ئىشتىراك قىلىش لازىم.
- 5- ۋاقىتنى چىڭ تۇتۇپ ئۆزىنىڭ دۇنيا-ئاخىرەتلىك ئىشلىرىغا سەرپ قىلىش كېرەك.
- 6- قىلىسىمۇ-قىلىسىمۇ بولىدىغان (مۇباھ) ئىشلارغا بەك ئەھمىيەت بېرىپ كەتمەسلىك لازىم.
- 7- ياخشى-سالھ كىشىلەر بىلەن ھەم-سۆھبەت بولۇش كېرەك. ئەمما يالغۇز ياشايمەن دېگەن كىشى، دىنى قېرىنداشلىقنىڭ، سەبرە قىلىش، ئۆتۈنۈشكە ئوخشىغان نۇرغۇن پەزىلەتلىك تەرەپلىرىدىن بەھرىمان بولالمايدۇ.
- 8- بىلگىنىگە ئەمەلىيەتتە ئەمەل قىلىش، مەلۇم ئىلمى تەرجىمە ئەسەرلەردىن پايدىلىنىش كېرەك.
- 9- دائىم ئۆز نەپسىدىن ئىنچىكە ھېساب ئېلىپ تۇرۇش.

10- ئاللاھ تائالاغا تايىنىش بىلەن بىرگە ئۆزىگە ئىشەنچ قىلىش كېرەك، ئۆزىگە ئىشەنچ قىلالمىغان كىشى ھېچقانداق بىر ئىشنى روياپقا چىقىرالمايدۇ.

11- ئاللاھ ئۈچۈن ئۆز نەپسىنى تۆۋەن كۆرۈش، بۇ يۇقىرىدىكى كۆرسەتمىلەرگە زىت كەلمەيدۇ، ئۆزىدە كەمچىلىك بار دەپ قارىغان كىشىنىڭ بۇنداق قىلىشى توغرا بولىدۇ.

12- شەرىئى كۆرسەتمە بويىچە خالى تۇرۇش، يەنى ھەممە ۋاقتىنى كىشىلەر بىلەن ئارىلىشىپ ئۆتكۈزۈۋەتمەستىن بەلكى، ئۆزى ئۈچۈن مەلۇم ۋاقىت ئاجرىتىپ، بۇ ۋاقتىنى ئاللاھقا ئىبادەت قىلىشقا سەرپ قىلىش دېمەكتۇر، مانا بۇ شەرىئى خالى تۇرۇش دېگەنلىكتۇر.

ئاللاھ ھەممەيلەنگە ئۆز نەپسىمىزنى بويسۇندۇرۇشقا ياردەم بەرسۇن، نەپسىمىزنى ئاللاھ ياخشى كۆرىدىغان ۋە رازى بولىدىغان ئىشلارغا بويسۇنىدىغان قىلسۇن. پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا، ئائىلە-تاۋابىئاتلىرىغا ۋە ساھابە كىراملىرىغا ئاللاھنىڭ رەھمەت سالاملىرى بولسۇن.